

עמדת מצרים

התיאום הביטחוני בין ישראל למצרים הוא רכיב מרכזי במדיניות הביטחון של ישראל ברצועת עזה ולאורך גבולה עם חצי האי סיני. התיאום הזה נחוץ ליישומה של כל חלופה שתיבחר, שכן מצרים היא גורם תיווך מרכזי בין ישראל לחמאס, היא משמשת אפיק לשחרור לחץ מהרצועה וכן היא השער של הרצועה לעולם. שיתוף הפעולה עם מצרים נדרש לקידום פרויקטים הומניטריים, למעבר פועלים וסטודנטים מהרצועה למדינות אחרות ולרתימת העולם הערבי לשיפור מצב הרצועה. האסטרטגיה שנוקטת מצרים מול החמאס ברצועת עזה מבוססת על הכלה לטווח הקצר-בינוני ועל השאיפה להחליש הדרגתית את הארגון בכל המישורים – הצבאי, המדיני והרעיוני. מצרים אינה מעוניינת לראות ארגון המזוהה עם האחים המוסלמים שולט בגבולה, ולכן היא שואפת להחזיר את רצועת עזה לשליטת הרשות הפלסטינית. נוסף על כך מצרים מעוניינת בקיומה של רשות פלסטינית אחת לגיטימית ומתפקדת – גם בגלל שיקולים הנוגעים לתהליך המדיני. עם זאת, מצרים נאלצת להכיר בשליטת החמאס ברצועת עזה ולראות בו עובדה קיימת בשל היעדר המוטיבציה והיכולת של הרשות הפלסטינית בראשות עבאס לחזור ולשלוט באזור. מאז 2017 ישנו שיפור ביחסי מצרים-חמאס. השיפור הזה החל כששני הצדדים הסכימו לשתף פעולה במיגור תשתיות דאע"ש בחצי האי סיני ובעקבות החלטתה של מנהיגות החמאס להצניע את הזדהותה עם האחים המוסלמים. נוסף על כך מעוניינת מצרים ביציבות מרבית ברצועת עזה שתוביל להגברת הביטחון בחצי האי סיני, לשיקום התיירות באזור ולעידוד השקעות זרות.

אלה הם העמדות והמהלכים הצפויים של מצרים בנוגע לחלופות שהוצגו לעיל:

א. מצרים אינה מעוניינת שהחמאס יהיה חלק מפתרון הקבע של הסוגיה הישראלית-פלסטינית, ולכן היא פועלת כדי לתווך הסכם פיוס בין החמאס לפת"ח. לפיכך, מבין החלופות שנבחנו, המיטבית מבחינת מצרים היא קידום הפיוס הפנים-פלסטיני, שבמסגרתה תחזור הרשות הפלסטינית להיות הריבון בשטח, וכך גם תישחק השפעתו הפוליטית והרעיונית של החמאס. לאחר שיושג הפיוס, תהיה מצרים מעוניינת בשיקום הרצועה ואף תעזור לגייס חבילת סיוע בינלאומית ובכלל זה חבילת סיוע בין-ערבית.

ב. חלופת ההכרעה הצבאית תגרור אומנם ביקורת פומבית של מצרים, אך סביר להניח שהיא לא תפגע במערכת היחסים הביטחוניים בין מצרים לישראל. פומבית ופוליטית מחויבת מצרים לסוגיה הפלסטינית, אך ההנהגה הביטחונית והמדינית שלה תראה בהכרעת הזרוע הצבאית של החמאס ושל הג'יהאד האסלאמי התפתחות אסטרטגית חיובית, ולכן היא לא צפויה להתנגד לה באופן שיקשה על ישראל להשלים את המשימה הצבאית. עם זאת, מצרים תביע דאגה רבה מהמצב שיתפתח ברצועה ביום שאחרי מבצע צבאי. במיוחד חוששת מצרים מהיווצרותם של ריק שלטוני ושל כאוס שעלולים לשאוב אותה למעורבות ולאחריות ברצועה.

העדפותיה של מצרים בנוגע לחלופות השונות



ג. את חלופת ההתנתקות המוחלטת של ישראל מרצועת עזה צפויה מצרים לדחות על הסף, שכן החלופה הזאת תקבע ואף תחזק את מעמד החמאס באזור. יתר על כן, הניתוק יטיל אחריות נוספת על מצרים, שאינה מעוניינת לשלוט על רצועת עזה, אלא רק להשפיע עליה. אחת מתוצאות הלוואי של החלופה הזאת עלולה להיות חיזוק מערכת היחסים של החמאס עם גורמים קיצוניים בצפון סיני וכן עם יריבות של מצרים – קטאר, איראן וטורקיה – שיבקשו להרחיב את השפעתן באזור, ובכך בוודאי שאין למצרים שום עניין.

ד. החלופה של הפסקת אש ארוכת טווח תתקבל במצרים מצד אחד בברכה, שכן היא תתרום לרגיעה וליציבות לטווח הארוך, אך מצד אחר היא תתקבל בדאגה, שכן היא תנציח את הפילוג בזירה הפלסטינית ותרחיק את הסיכוי להקמת מדינה פלסטינית אחת בשליטת הרשות. לכן צפויה קהיר למנף את הפסקת האש בין החמאס לישראל כדי לקדם פיוס פנים-פלסטיני שיאפשר את שיקום הרצועה ואת החזרת הרשות הפלסטינית לניהולה.

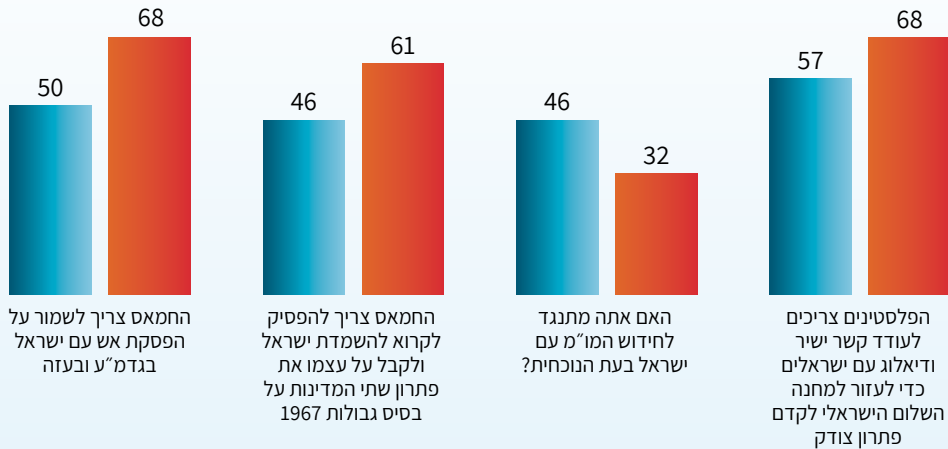
עמדת הציבור הפלסטיני בעזה

הציבור העזתי תומך בכל חלופה שתביא לשבירת הסגר ולשיפור במצבו. לאחר יותר מעשור של מצוקת קיום איבוד התושבים תקווה שמצבם ישתפר בלי שיתחולל שינוי מהותי ביחסים של רצועת עזה עם סביבתה. מצבו הרעוע של הציבור אינו מתורגם למחאה רחבה ונמשכת נגד החמאס, וזה מצליח עד כה לדכא במהירות כל התארגנות "מלמטה" ונוקט יד קשה נגד גורמים שמנסים לערער את היציבות ברצועת עזה מבפנים. האפשרות שיתרחש מהפך שלטוני ברצועת עזה היא קלושה מאוד, שכן הציבור העזתי מותש ומדוכא ומתקשה להצמיח מקרבו מנהיגות חדשה. הסיסמה "עזה נחנקת" נשמעת שוב ושוב. לכן, כאמור, יתמוך הציבור ברצועת עזה בכל חלופה שבמסגרתה יישבר הסגר, ויחול שיפור במצב הכלכלי-חברתי באזור.

עמדת הפלסטינים בנוגע לסכסוך עם ישראל

האם אתה מסכים עם האמירה הבאה?

רצועת עזה ■ הגדה המערבית ■

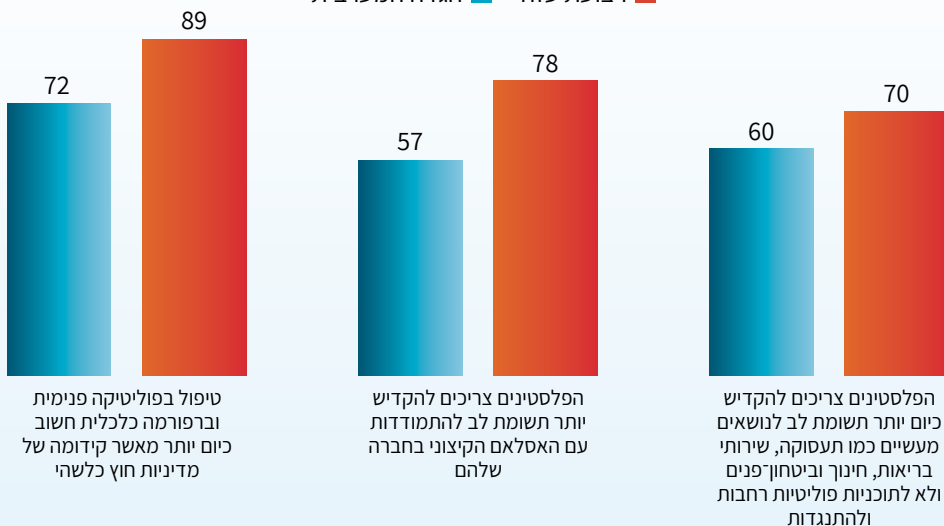


את הסקר ערך מכון PCPO בעבור The Washington Institute/Fikra Forum

עמדת הפלסטינים בסוגיות פנים

האם אתה מסכים עם האמירה הבאה?

רצועת עזה ■ הגדה המערבית ■



את הסקר ערך מכון PCPO בעבור The Washington Institute/Fikra Forum

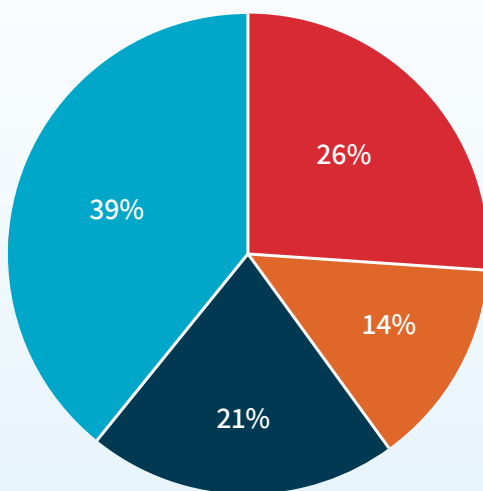
מסקרי דעת קהל שנערכו בזירה הפלסטינית עולה כי עמדותיו של הציבור העזתי בנוגע ליחסים עם ישראל מתונות בהשוואה לאלה של הציבור בגדה המערבית. מסקר שערך ביוני 2019 המכון הפלסטיני לדעת קהל (Palestinian Center for Public Opinion) עולה כי ישנה תמיכה רבה בשימור הפסקת האש עם ישראל, ואף ישנה מוכנות לעבוד בחברות ישראליות בשטח הרצועה או בגדה המערבית. 61% מתושביה של רצועת עזה הסכימו עם האמירה ש"החמאס צריך להפסיק לקרוא להשמדת ישראל ולקבל על עצמו את פתרון שתי המדינות על בסיס גבולות 1967". נוסף על כך, הציבור בעזה מתמקד בבעיות פנים ובצורך לשפר את החיים ברצועה ולא בקידום פתרונות פוליטיים או בהפניית אצבע מאשימה כלפי ישראל. 89% מתושבי הרצועה מסכימים עם האמירה ש"טיפול בפוליטיקה פנימית ורפורמה כלכלית חשובים כיום יותר מאשר קידום מדיניות חוץ כלשהי". הממצאים האלה מחזקים את ההערכה שהציבור העזתי אדיש לזהות הגורם השלטוני – החמאס, הרשות הפלסטינית ואף ישראל – כל עוד חיון משתפרים, והוא רואה תקווה כלשהי שיוכל להתקיים בכבוד ולהיחלץ מתחושת הכלא העזתי.

עמדת הציבור בישראל

מסקירה מדגמית של עמדת הציבור הישראלי – כפי שהיא משתקפת בתקשורת הממוסדת ובמדיה החברתית – עולה כי למעט הדרישה לשקט ביטחוני בדרום, הציבור אינו מפגין עניין רב בסוגיית עזה. בשנים שחלפו מאז מבצע "צוק איתן" – קיץ 2014 – אומנם למד הציבור בישראל שהבידול בין החמאס לרשות הפלסטינית הוא בעייתי, אך למרות זאת הוא עדיין אינו תומך בנקיטת צעדים שיסייעו לקדם הסדר כלשהו עם הפלסטינים. מסקרי דעת קהל שערך בשנים האחרונות המכון למחקרי ביטחון לאומי בסוגיית עזה עולה כי רוב הציבור תומך בשימור ובביסוסה של הרתעה מול החמאס באמצעות

יש לפעול להחזרת השליטה בעזה לרשות הפלסטינית

■ בהחלט מתנגד ■ די מתנגד ■ די תומך ■ בהחלט תומך

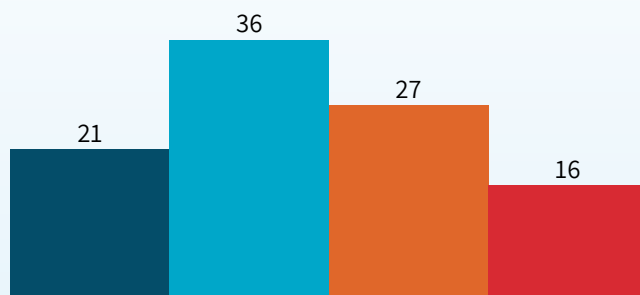


את הסקר ערך מכון פורי בעבור המכון למחקרי ביטחון לאומי

לא ניתן לקדם הסדרים ביהודה ושומרון בלי לפתור את בעיית עזה

האם אתה מסכים עם האמירה הבאה?

בהחלט מתנגד ■ די מתנגד ■ די תומך ■ בהחלט תומך

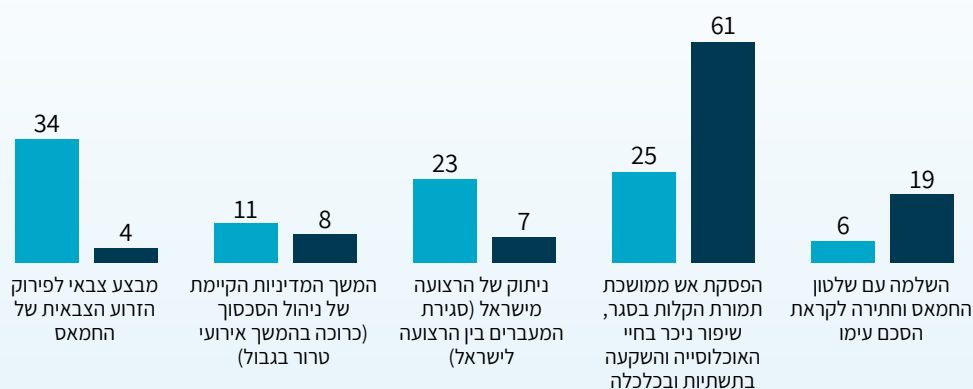


את הסקר ערך מכון פורי בעבור המכון למחקרי ביטחון לאומי

כיצד יש לטפל באיום החמאס מעזה (תשובה אחת בלבד)?

האם אתה מסכים עם האמירה הבאה?

יהודים ■ ערבים ■



את הסקר ערך מכון פורי בעבור המכון למחקרי ביטחון לאומי

פעילות צבאית רחבת היקף; שליש מהציבור תומך בפירוק הרצועה מיכולות צבאיות, ושיעור זניח תומך בהכרה בשלטון החמאס ברצועה ובהידברות ישירה עימו. ב־2018 חלה ירידה ניכרת בתמיכת הציבור הישראלי באפשרות של הפלת שלטון החמאס במחיר של כיבוש הרצועה: מתמיכה בשיעור של 34% ב־2015 לתמיכה בשיעור של 18% בלבד ב־2018. ניכר שככלל הציבור תומך במדיניות הממשלה הפועלת להכלת המצב, לניהול הסכסוך ולהימנעות – ככל האפשר – מהסלמה רחבה.

מהסקרים עולה אפוא שהציבור הישראלי מעדיף ברובו את המשך המדיניות של ניהול הסכסוך וכי יתמוך בהפסקת אש ממושכת עד שיתבהרו או ישתנו התנאים בין שתי תת־המערכות הפוליטיות הפלסטיניות. אם שתי חלופות המועדפות האלה ייכשלו, צפוי שתעלה הסבירות לתמיכת הציבור הישראלי בהכרעת הזרוע הצבאית של החמאס. נראה כי החלופה של ניתוק מוחלט של כל הקשרים עם רצועת עזה תיחשב להתנתקות שנייה – לאחר שבזו הראשונה דבק דימוי שלילי – ויראו בה הכרה בשלטון החמאס וויתור על יכולתה של ישראל לשלוט בנעשה ברצועה. לכן החלטה כזאת צפויה לעורר סערה ציבורית. יש לציין שאם ההנהגה הפוליטית והביטחונית בישראל תתמוך בחלופה הזאת ותנהל מסע הסברה נרחב בזכותה, עשויה להיות לכך השפעה רבה על שיעור התמיכה של הציבור בה.